

אִינִי יוֹדֵעַ. אֶתְרַח ^{טו} פֶּרְתָא, הִדְר אֶתָּא. אָמַר לִיה, אֲסִי, נִתְרַצִּיתָ ^{טז} לְצֵאת, הַמָּקוֹם יִחְזִירְךָ לְשָׁלוֹם. אֶתָּא לְקַמִּיה דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר לִיה, דְּלִמָּא חָס וְשָׁלוֹם מִרְתַּח רְתַח, מָאִי אָמַר לְךָ, הַמָּקוֹם יִחְזִירְךָ לְשָׁלוֹם. אִי אֵיתָא דְרִתַּח, לָא הָוֵה מְבָרִיךְ לְךָ. אֲדִהֲכִי ^{יז} וְהֲכִי, שְׁמַע דְּאֶרְוֵנָה קָא אֶתִּי. אָמַר, אִי יִדְעִי, לָא נִפְקִי.

לְמַדְנָו מִכָּל מַעֲשֵׂיֹת אֱלֹו, כַּמָּה יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לֵהִיֹת זֶהִיר בְּדַבֵּר הָוֵה, וְיִרְאֶה זֶרַע יֶאֱרִיךְ יָמִים:

הכלל השישי - לישא אישה

ונחלק לשישה חלקים. החלק הראשון - בזמן הראוי לזיווג, החלק השני - איכות הזיווג, החלק השלישי - בימי הזיווג, החלק הרביעי - בהנהגתם, החלק החמישי - בדרך החיבור, החלק השישי - בקדושת החיבור.

החלק הראשון בזמן הראוי לזיווג, ויש בו שני

פרקים

פרק ראשון

פרק קסו

הָאָב חַיִּב בְּבִנּוּ לְהִשְׂיֹאוֹ אִשָּׁה, כְּדִי לְמַנְעוֹ מִן הַחֲטָא, וּלְחַנְכוֹ בְּיִשׁוּב דַּעַת, וּלְהַכְנִיסוֹ בְּמִצְוֹת קִיּוֹם

נפש יהודה

הַמִּיָּן. וְהִבִּיאוּ רַבּוּתֵינוּ לְזֶה סִמְךָ מִן הַפְּסוּק. בְּדַגְרִסְנָן ^א [התם] (בפרכא קמא לקידושין 77 כ"ט ע"א), תִּנּוּ רַבְנָן, הָאָב חַיִּב בְּבִנּוּ לְמִזְלוֹ וּלְפִדּוֹתוֹ וּלְלַמְדוֹ תּוֹרָה וּלְהִשְׂיֹאוֹ אִשָּׁה וְכוּ, בְּדֹאֵיתָא לְמַעְלָה (בפרכא קאשון מכלל גידול הבן, סימן פ"ד). וְאִמְרִינן עֲלֵה (סס 77 ל' ע"ב), לְהִשְׂיֹאוֹ אִשָּׁה מִנָּא לָן, דְּכַתִּיב קַחוּ נָשִׁים וְהוֹלִידוּ בָנִים וּבָנוֹת, וְקַחוּ לְבָנֵיכֶם נָשִׁים, וְאֵת בְּנוֹתֵיכֶם תִּנּוּ לְאִנָּשִׁים (ויכמיה כ"ט, ר'). בְּשִׁלְמָא בְּנֵו בִּידוֹ, בְּנוֹתֵיו מִי הוּוּ ^ב בִּידוֹ. הֲכִי קָא אָמַר, לְתִיב * לְהוּ מְדִי, כִּי הִיכִי דְלִיתָו וּלְנִסְבּוֹ.

וזמן הראוי לזיווג, הוא הטוב, כל מה שיוכל להקדים, קודם שיתגבר עליו יצרו. בְּדַגְרִסְנָן הַתֵּם (77 כ"ט ע"ב), מִשְׁתַּבַּח לִיה רַב חֶסְדָּא לְרַב הֵנָּא בְּדַרְבַּ הַמְּנוּנָא, דְּאָדָם גְּדוֹל הוּא. אָמַר לִיה, לְכַשְׂיָבוּא לְבֵיתְךָ, הִבִּיֵּאֵהוּ לִי. כִּי אֶתָּא, תְּזִיָּה דְלָא פְרִיס סוּדְרָא. אָמַר לִיה, מָאִי טַעְמָא לָא פְרִיס מֵר סוּדְרָא. אָמַר לִיה, דְלָא נְסִיבְנָא. אָמַר לִיה, לָא תַחֲזִי לְאִפִּי עַד דְנִסְיַבֵּת. רַב הֵנָּא לְטַעְמִיָּה, דְאָמַר רַב הֵנָּא, בְּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלָא נָשָׂא אִשָּׁה, כָּל יָמָיו בַּעֲבָרָה. בַּעֲבָרָה סִלְקָא דַּעְתָּךְ. אֵלָא אִימָא, כָּל

אתרח פרתא. רבי יוחנן: הדר אתא. רב אסי: אמר ליה. רבי יוחנן: נתרצית לצאת. סבור היה שדעתו לחזור למקומו לבבל: אמר ליה. רב אסי לרבי אלעזר: דלמא חס ושלום מרתח רתח. עלי רבי יוחנן. וגם יש לומר רב אסי ארתח פורתא [פירוש, כעט. מפירוש זה אתיא שפיר בהתם לגרסת ארתח פורתא, שפירוש המתין]. פירוש, שהמתין רב אסי מעט, והדר בא ליטול רשות מרבי יוחנן. תרגום ויחל עוד (בראשית ח, י"ב), ואוריך עוד [וצ"ע מה ענין אוריך לאתרח, ושמא הביטוי הזהוה לחי' ולכ"ף הטעוה]: שְׁמַע דְּאֶרְוֵנָה קָא אֶתִּי. ארונה של אמו באתה ליקבר בארץ ישראל:

קסו מן החטא. של זנות, או הרהור זנות: קיום המין. שהוא לצורך גופו, להוליד בנים: ולפדותו. בחמישה סלעים, אם בכור הוא: בנותיו מי הוּו בידו. בתמיהה. כלום יוכל להרגיל לה אנשים להשיאה, דאמר קרא ואת בנותיכם תנו לאנשים: לתיב להו מדי. שיתנו אבות לבנות תכשיטין ומלבושין יפין ונדוניא, כי היכי דלנסבות: חזיה. רב הונא לרב המנונא: דלָא פְרִיס סוּדְרָא. טלית על ראשו כדרך הנשואין:

[א] נתרצית. י"ג נתרצית: ט"ז [כ] אֲדִהֲכִי. י"ג אֲדִהֲכִי: י"ג [ג] הוּו. י"ג הוּו: י

יָמֵיו בְּהִרְהוֹר עֲבָרָה.

אָמַר רַב יוֹסֵף וְכֵן תִּנְא דְבֵי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, עַד עֶשְׂרִים שָׁנָה יוֹשֵׁב הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִצְפָּה לְאָדָם מִתִּי יִשָּׂא אִשָּׁה. בֵּינון שֶׁהֵגִיעַ לְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְלֹא נָשָׂא, אֹמֵר, תִּפְח עֲצֻמוֹתָיו.

אָמַר רַב חֲסֵדָא, הָאִי דְעֵדִיפְנָא וְאִי מַחְבְּרָאִי, דְנִסְיַבְנָא בְּשִׁיתֶסְר. וְאִי נִסְיַבְנָא בְּאַרְבֵּיסֶר, הָוּה אֲמִינָא לִיה לְשִׁטָּן, גְּרָא בְּעֵינָךְ. וְעַל זֶה אָמְרוּ (פְּסֻקַּת סֵבֵל עַל יַבְמָתָא, יַבְמֹת דָּף ס"ג ע"ב), אָמַר רַבִּי חֲמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא, בֵּינון שְׁנוּשָׂא אָדָם אִשָּׁה, עֹנֹוֹתָיו מִתְפַּקְקִין (פִּירוּשׁ, מִסְתַּתְמִין), שְׁנֵאמָר מִצָּא אִשָּׁה מִצָּא טוֹב, וְיִפְק רְצוֹן מֵיין] (מִשְׁלֵי י"ח, כ"ב).

וְאִף עַל פִּי שְׁלֹמֹד תוֹרָה גְדוֹל מְכַל הַמִּצְוֹת, וְכַל שְׁבִין לְחֲנוּךְ הַנְּעָר, יֵשׁ לָךְ זְמַן שְׁנֵשׂוּאֵי אִשָּׁה קוֹדְמִין. בְּדַגְרֶסְנָן [הַתָּם] (בְּפִקְחָא קַמָּא דְקִילוּשֵׁין דָּף כ"ט ע"ב), לְלַמֵּד תוֹרָה וְלִשָּׂא אִשָּׁה, יִלְמַד תוֹרָה וְאַחַר כֵּךְ יִשָּׂא אִשָּׁה. וְאִם אִי אִפְשָׁר בְּלֹא אִשָּׁה, נוֹשֵׂא אִשָּׁה, וְאַחַר כֵּךְ יִלְמַד תוֹרָה. [אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, הֲלֵכָה, נוֹשֵׂא אִשָּׁה, וְאַחַר כֵּךְ יִלְמַד תוֹרָה.] רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, רַחֲמִים בְּצִנְאָרָא, וְעַסְק בְּתוֹרָה. וְלֹא פְּלִיגִי, הָא לִן וְהָא לְהוֹ.

וְגַרְסַנָּן נְמִי [הַתָּם] (בְּמִסְכַּת יוֹמָא פְּסֻקַּת בָּא לוֹ כְּהֵן גְדוֹל

נפש יהודה

לְשִׁטָּן גְּרָא בְּעֵינָךְ. כְּלוּמַר, הֵייתִי מִתְגַּרָה בּוֹ. וּשְׁטֵן הוּא יְצֵה"ר. וְלֹא אִירָא שִׁיחֲטִיאֲנִי, עַל שְׁנִשְׂאִיתִי אִישָׁה, כִּי הֵייתִי בֵּן אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנִים, וְשׁוּב אִין יְצֵה"ר שׁוֹלֵט בֵּי: מִתְפַּקְקִין. נִסְתַּמִּין. כְּמוֹ פּוֹקֵקִין הַגְּקָבִים (שְׁבֵת קְבִ"ה ע"ב): רַחֲמִים בְּצִנְאָרָא. כְּלוּמַר, עוֹל אִשְׁתוּ עֵלְיִי לְהַסְפִּיק לֶה כֹּל צָרְכָא, וְאִין יוֹכַל לְעַסּוֹק בְּתוֹרָה: הָא לָן. בְּנֵי בָבֶל הָיוּ הוֹלְכִין וְגוֹרְסִין מִשְׁנֵיּוֹת הַתְּנַאִים בֵּא"י. וּמִתוֹךְ שְׁלוּמֵדִים חוּץ לְמִקוּמָם, אִין צָרְכֵי הַבַּיִת מוֹטְלִין עֵלְיוֹ. נוֹשֵׂא אִישָׁה, דְּהוּהוּ בְּלֹא הִרְהוֹר, וְאַח"כּ הוֹלֵךְ וְלוֹמַד תוֹרָה: לְהוֹ. לְבַנֵּי א"י, הַלּוּמֵדִים בְּמִקוּמָם. אִם נוֹשֵׂא אִישָׁה, יְהוּ צָרְכֵי הַבַּיִת מוֹטְלִין עֵלְיוֹ וִיבְטְלוּהוּ: נוֹשֵׂא אִשָּׁה. אוֹ נִיצוֹל מִהִרְהוֹר עֲבִירָה: שְׁאִינְו שְׁטוּף בְּיִצְרוֹ. שְׁעֵדִין אִין יִצְרוּ מִתְגַּבְּר עֵלְיוֹ לְזוֹנָת: וְאִם יִאָּחֵר. מוֹמֵן שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵה וְלֹא נִשָּׂא אִישָׁה: עַד יִתְחִיל זְרַעוֹ. עַד שִׁישָׂא אִישָׁה, וְיִהְיֶה אוֹ תְחִילַת זְרַעוֹ רַאשִׁית אוֹנוֹ: תוֹחֲלַת. דְּבַר שְׁהוּא מְקוּה וּמִצְפָּה לְהַשִּׁיג, וְהוּא מֵאָחֵר לְבּוֹא לוֹ, מְחֲלָה לְבוֹ. שְׁהוּא מִהִרְהוֹר בְּה, וְכַא לִידֵי חֲטָא:

דָּף ע"ב ע"ב (כ"ב), יִרְאֵת יִן טְהוֹרָה עוֹמְדַת לְעַד (תְּסֵלִים י"ט, י"י), אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, זֶה הַלּוּמֵד תוֹרָה בְּטִהְרָה. מֵאִי הֵיא, נוֹשֵׂא אִשָּׁה, וְאַחַר כֵּךְ לּוֹמַד תוֹרָה.

וְהַזְמַן הַבִּינּוֹנִי לְאִישׁ, שְׁאִינְו שְׁטוּף בְּיִצְרוֹ, הוּא בֵּן שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵה. וְסַמְךָ לְזֶה, וְהוּא אִשָּׁה בְּבִתּוּלְיָה יִקַּח (וַיִּקְרָא כ"ח, י"ג), מְנַיִן וְהוּא. וְכֵן אָמְרוּ (בְּמִסְכַּת אֲבוֹת פְּרָק ה' מִשְׁנֵה כ"ח), בֵּן שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵה לְחַפָּה. לְפִי שֶׁהוּא בְּחוֹר, קוֹדֵם שֶׁיִּתְגַּבֵּר עֵלְיוֹ יִצְרוֹ, שְׁיִהָא טְפָה רֵאשׁוּנָה שְׁלוֹ, בְּנּוּ בְּכוֹרוֹ, בְּקִדְשָׁה. וְאִם יִאָּחֵר מוֹמֵן זֶה, יִכְבֹּשׁ יִצְרוֹ, וְיִמְתִּין עַד יִתְחִיל זְרַעוֹ. שְׁפָבֵר מְצִינּוּ בְּיַעֲקֹב אֲבִינוֹ שֶׁהָיָה בֵּן שְׁמוּנִים וְאַרְבַּע שָׁנָה בְּשִׁנְשָׂא אִשָּׁה, וּמִעֵיד עֵלְיוֹ הִפְתּוּב, שֶׁהָיָה רֵאוּבֵן בְּנּוּ בְּכוֹרוֹ רֵאשִׁית אוֹנוֹ, לְפִי שֶׁהָיָה טְפָה רֵאשׁוּנָה שְׁלוֹ. וְגַם אָמְרוּ עֵלְיוֹ, שְׁלֹא רָאָה קָרִי מִיָּמָיו, וְעַל כֵּן הָיָה זְרַעוֹ קְדוּשׁ.

וְטוֹב לְאָדָם שְׁלֹא יִשְׁהָה בֵּין אֲרוּסִין לְחַפָּה, כְּדִי שְׁלֹא יְבוֹא בְּאֲמִצְעָ לִידֵי הִרְהוֹר. בְּדַגְרֶסְנָן בְּפִסְקֵתָא, רַבִּי חֵיָא בְּרַ אָבָא אָמַר, תוֹחֲלַת מְמִשְׁכָּה מְחֲלָה לְבָבִי [מִשְׁלֵי י"ג, י"ב], זֶה הַמְּאָרֶס אִשָּׁה וְנוֹטְלָה לְאַחַר זְמַן. וְעַץ חַיִּים תִּאָּוָה בְּאָה, זֶה הַמְּאָרֶס אִשָּׁה וְנוֹטְלָה מִיָּד: